

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Buzková

Manželství osob stejného pohlaví – kritický pohled

Diplomová práce

Olomouc 2021

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Manželství osob stejného pohlaví – kritický pohled* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 30. 3. 2021

.....

Kateřina Buzková

Děkuji své rodině za podporu po celou dobu studia a také vedoucí své diplomové práce JUDr. Lence Westphalové, Ph. D. za odborné vedení práce, její připomínky, ochotu a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod	7
1 Základní pojmy	9
1.1 Manželství	9
1.2 Homosexualita	10
1.3 Registrované partnerství	12
2 Aktuální právní úprava registrovaného partnerství	16
2.1 Vznik	16
2.2 Povinnosti a práva partnerů	18
2.3 Zánik partnerství	20
3 Manželství osob stejného pohlaví, návrhy de lege ferenda	22
3.1 Novela zákona – občanský zákoník	23
3.2 Návrh ústavního zákona – Listina základní práv a svobod	24
4 Rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím	26
4.1 Uzavírání manželství/registrovaného partnerství	26
4.1.1 Sňatečný obřad	26
4.1.2 Prohlášení při uzavírání manželství/partnerství	27
4.1.3 Osoby vstupující do manželství/partnerství	28
4.1.4 Švagrovství	28
4.2 Práva a povinnosti manželů/partnerů	29
4.2.1 Společné jmění manželů/podílové spoluvlastnictví	29
4.2.2 Nároky po smrti manžela/partnera	30
4.3 Vztah k dětem	30
4.3.1 Osvojení dítěte	31
4.3.2 Jiné formy péče o dítě	32
4.3.3 Vztah k dětem po zániku partnerství	33
4.3.4 Názory odborníků	34
4.3.5 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva	34
5 Zahraniční právní úprava	36
5.1 Monistický model	37
5.1.1 Spojené státy americké	37
5.2 Dualistický model	38

5.2.1	Itálie.....	38
5.3	Pluralistický model.....	39
5.3.1	Francie.....	39
5.3.2	Rakousko.....	40
6	Soulad navrhované právní úpravy.....	42
6.1	Ústavní pořádek ČR.....	42
6.2	Předpisy Evropské unie.....	42
6.3	Mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána.....	42
	Závěr.....	44
	Seznam použité literatury.....	46
	Shrnutí.....	51
	Abstract.....	52

Seznam použitých zkratk

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
LZPS	Listina základních práv svobod
OSN	Organizace spojených národů
PACS	Občanský pakt solidarity
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
VfGH	Rakouský Ústavní soud
ZMJP	Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZoRP	Zákon č.115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Tématem této diplomové práce je „Manželství osob stejného pohlaví – kritický pohled“. Toto téma jsem si zvolila, jelikož je zavedení manželství pro osoby stejného pohlaví v současné době velmi aktuálním a diskutovaným tématem. V České republice za stávající právní úpravy mohou osoby stejného pohlaví uzavřít registrované partnerství, což je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví, které vzniklo zákonem č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZoRP“). V současné době je v poslanecké sněmovně projednáván návrh zákona, který předložila skupina poslanců dne 12. 6. 2018, jímž má dojít ke změně zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“), a další souvisejících zákonů. Tento návrh zákona má umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít manželství, neboť stávající právní úprava jim tuto možnost nepřiznává.

Právní úprava manželství a registrovaného partnerství je značně odlišná, proto se v této práci zaměřuji na rozdíly mezi těmito instituty v jednotlivých oblastech, které má již zmiňovaný návrh zákona odstranit. Mezi těmito instituty nalezneme velké množství rozdílů, které spočívají jak v rovině symbolické, tak i v rovině praktické, avšak všechny tyto rozdíly nabízí heterosexuálním párům více výhod. V České republice doposud nepanuje mezi poslanci ani mezi veřejností o tomto tématu obecná shoda, přičemž nejrozporuplnějším tématem je zřejmě názor na adopci dětí homosexuálními páry. Cílem této diplomové práce je tento zamýšlený návrh zákona kriticky zhodnotit a popsat, jaké změny má přinést a zároveň navrhnout *de lege ferenda* jiné možné legislativní řešení tohoto problému.

Tato práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. V první kapitole se věnuji pojmům, které jsou pro toto téma stěžejní. Prvním pojmem je manželství, přičemž stručně popisují historický vývoj manželství a zaměřuji se zejména na to, v kterém období manželství náleželo moci světské a v kterém období moci duchovní. Dalším pojmem, který je důležitý pro tuto práci, je pojem homosexualita, zde se zaměřuji na její vývoj na území evropských států, a nakonec pojem registrované partnerství, kde stručně popisují legislativní vývoj v České republice a zabývám se okolnostmi, jež vedly k přijetí ZoRP. V druhé kapitole se zabývám platnou právní úpravou registrovaného partnerství, tedy zákonem č. 115/2006 Sb., zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

Třetí kapitola obsahuje návrhy právní úpravy této problematiky *de lege ferenda*, jimiž jsou dva zcela protichůdné návrhy, které jsou v současné době projednávány v Poslanecké sněmovně, přičemž první z nich má zavést do českého právního řádu možnost uzavření

manželství i osobám stejného pohlaví, druhý má zakotvit ústavní ochranu manželství jako výhradně svazku muže a ženy. Stěžejní kapitolou je kapitola čtvrtá, ve které se zabývám rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím. Pátá kapitola je věnovaná právní úpravě této problematiky v zahraničních státech a v šesté kapitole je posouzen soulad navrhované novely občanského zákoníku s ústavním pořádkem České republiky, unijním právem a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Na téma registrované partnerství je zpracována komentářová literatura, několik monografií i odborných článků, na téma manželství osob stejného pohlaví nebyla doposud téměř žádná odborná publikace v České republice vydána kvůli jeho aktuálnosti. V první části této práce čerpám především z monografií, přičemž k nastínění historického vývoje legislativní úpravy registrovaného partnerství v České republice jsem vycházela z oficiálních internetových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kde jsou dostupné veškeré návrhy zákonů na vznik formalizovaného svazku osob téhož pohlaví a záznamy o jejich hlasování. V dalších částech práce vycházím především z aktuální platné úpravy zákona č. 115/2006 Sb., zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, z příslušné komentářové literatury, z odborných článků a také z judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.

1 Základní pojmy

1.1 Manželství

Manželství je „*trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc*“¹. Pojem „trvalost“ neznamená, že je svazek časově neomezený, jelikož může být zrušen rozvodem. Trvalost je zde nutno chápat především jako cosi, co odlišuje od poměrů, které jsou jen krátkodobé či přechodné. Manželství smí uzavřít pouze muž a žena, čímž se manželství odlišuje od právně upraveného vztahu osob téhož pohlaví, jež je v České republice označen jako registrované partnerství. Je nutno podotknout, že v některých právních úpravách zahraničních států je uzavření manželství osob téhož pohlaví uzákoněno.²

Právní úprava manželství, jak ji známe dnes, prošla historicky mnoha proměnami. Jedním z největších sporů v minulosti byl spor o to, zda budou záležitosti manželství příslušet církvi, či zda budou spadat pod světskou moc. Institut manželství byl v evropské právní kultuře ovlivněn především křesťanským náboženstvím, velkou roli zde také hrálo římské právo, zvyklosti a tradice. Jedním ze základních principů manželství, které katolická církev zavedla, byla svátost manželství, monogamie a nerozlučitelnost. Smluvní stránka manželství byla často svěřena moci světské, avšak stránka svátostná byla v plné jurisdikci církve.³

Na přelomu 18. a 19. století, se vznikem moderních států, došlo k silnému oslabení církevní moci v manželských věcech. Josef II. vydal roku 1783 patent, který manželství prohlašoval za občanskou smlouvu a o náležitostech manželství měl rozhodovat pouze zákon a státní soud. Tímto započaly snahy o občanské pojetí manželství, jež vyvrcholily vyhlášením Obecného zákoníku občanského AGBG z roku 1811. Občanské právo bylo dle tohoto zákona jediným základem pro správu věcí manželských, přičemž rozhodování v těchto věcech náleželo státním úřadům. Avšak jediná možná forma manželské smlouvy byla ta církevní. Do manželství tedy směly vstoupit jen ty osoby, které náležely k nějaké státem uznané církvi. Civilní manželství pro osoby, které nenáležely k žádné státem uznané církvi, bylo zavedeno až zákonem č. 51/1870 ř. z., a následně byla zákonem č. 320/1919 Sb., tzv. manželská novela, uzákoněna fakultativní možnost sňatku církevního či civilního bez ohledu na příslušnost snoubenců k určité církvi. Novela zároveň zakotvila rozlučitelnost manželství bez ohledu na

---

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 655.

² HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVA, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 3

³ VESELÁ, Renáta. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 56-59.

vyznání manželů, jelikož do té doby byla rozlučitelnost manželů přípustná pouze u nekatolických manželství.⁴

Za druhé světové války nadále platila pro uzavírání manželství v České republice již výše zmiňovaná manželská novela, rodinné právo však bylo následně doplněno o rasové předpisy, které zakazovaly sňatky s židy.⁵ Naproti všem dosavadním úpravám přinesl velkou změnu zákon č. 265/1949 Sb., Zákon o právu rodinném, kterým byla problematika rodinného práva vyňata z občanského zákoníku a který jako první zavedl povinnost civilního sňatku. Ten musel být uzavřen před místním národním výborem. V preambuli tohoto zákona je manželství označeno jako „dobrovolné a trvalé životní společenství muže a ženy, založené zákonným způsobem, které jako základ rodiny bude sloužit zájmům všech jejích členů i prospěchu společnosti v souladu s jejím pokrokovým vývojem“.⁶ Následně přijatý zákon o rodině č. 94/1963 Sb., a občanský zákoník z roku 1964 a novely k nim vydané, nepřinesly ve způsobu uzavírání manželství žádné významné změny. Současná právní úprava dovoluje uzavřít občanský sňatek před orgánem veřejné moci nebo církevní sňatek před orgánem církve nebo náboženské společnosti k tomu oprávněné. Tato možnost volby druhu sňatku byla zavedena až novelou zákona o rodině, provedenou zákonem č. 234/1992 Sb., čímž došlo po dlouhých letech preferování jednoho či druhého typu sňatku k jejich zrovnoprávnění i přesto, že měl být původně uzákoněn pouze sňatek občanský, k čemuž nakonec nedošlo.⁷

1.2 Homosexualita

Ke zkoumání institutu registrovaného partnerství je nutné zabývat se nejdříve pojmem homosexualita, „*Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví.*“⁸ V této kapitole je nastíněn historický přehled vývoje homosexuality v Evropě od starého Řecka až po současnost.

Období rozkvětu starého Řecka bylo pro homosexualitu stěžejní, nejenže v tomto období došlo k jejímu největšímu rozšíření, ale homosexualita byla dokonce v některých kruzích společnosti rovnocenná heterosexuality. Řada homosexuálních praktik pocházela od dórských kmenů, kde byly homosexuální aktivity mezi chlapci a dospělými muži tolerovány,

---

⁴ Tamtéž. s. 63–66.

⁵ Vládní nařízení ze dne 7. března 1942, kterým se vydávají další předpisy o židech a o židovských míšencích.

⁶ Preambule zákona č. 265/1949 Sb., Zákon o právu rodinném.

⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, s. 88.

⁸ BRZEK, Antonín, PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica, 1992, s. 19.

jelikož věřili, že takovýmto stykem předává dospělý muž chlapci mužnost, sílu a dospělost. Taktéž ve Spartě bylo na vztah mezi mužem a chlapcem pohlíženo jako na výchovu budoucího válečníka. Naproti tomu ženská homosexualita se v řeckém období téměř nevyskytovala, a pokud ano, bylo jí opovrhováno. Jediným známým příkladem je básnířka Sapphó, která v 6. století př. n. l., tedy v období rozvoje mužské homosexuality, založila na ostrově Lesbos estétskou školu pro dívky, kde byla ženská homosexualita rozšířena. V období starověkého Říma byla zpočátku homosexualita tolerována a brána jako „řecký zvyk“, avšak postupně začala být u mužů vnímána jako projev slabosti.⁹

Středověkem začíná dlouhá éra odmítání homosexuality, Karel IV. dokonce vydal tzv. Karolínský trestní kodex, dle něj měly být homosexuální styky tvrdě stíhány. Později začala být homosexualita tvrdě postihována ze strany církve. Lehké zmírnění, na poli trestnosti homosexuality, přinesla do Čech vláda Josefa II., který v roce 1787 vydal zákon, ve kterém snížil postih homosexuality pouze na vězení. Na přelomu 18. a 19. století se pojem homosexualita dostává do povědomí širší veřejnosti, když císař povolil založení spolku homosexuálně orientovaných šlechticů.¹⁰

Na přelomu 19. a 20. století se začínají objevovat umělecké osobnosti, které přestávají svou orientaci tajit, jako například Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Oscar Wilde nebo George Sandová. Začíná se opouštět křesťanský názor na homosexualitu jako projev hříšnosti a začíná se pro ni hledat lékařské označení, přičemž je homosexualita nakonec přesunuta do lexikonu nemocí. Příznivý vývoj pro homosexualitu lze zaznamenat na počátku 20. století, kdy se začíná klást důraz na svobodu jednotlivce. Tento trend je však s počátkem druhé světové války ukončen. Od roku 1933 začala být ve fašistickém Německu homosexualita vnímána jako „smilstvo proti přírodě“. Bylo zde odsouzeno zhruba 50 000 gayů, přičemž asi 10 000 z nich skončilo v koncentračních táborech, kde byli označováni růžovými trojúhelníky a stávali se často oběťmi lékařských pokusů, při kterých byli kastrováni či jinak mučeni.¹¹

Po druhé světové válce se začaly postoje k homosexualitě opět rozvolňovat a začal postupný proces její dekriminalizace. Československo s přijetím nového trestního zákoníku v roce 1961 bylo jedním z prvních států Evropy, které zrušilo její trestnost. Nadále však zůstaly trestné homosexuální styky s osobou mladší 18 let. Stát však dále bránil sdružování homosexuálně orientovaných lidí či vzniku organizací a obecně panovala velmi nízká informovanost a negativní předsudky společnosti. To se začíná měnit až po revoluci v roce

---

⁹ Janošová, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000, s. 41-43.

¹⁰ Tamtéž, s. 43-45.

¹¹ Tamtéž, s. 45-48.

1989, kdy je novelou trestního zákona z roku 1990 věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styky stanovena na 15 let. Začínají vznikat organizace, které zastupují homosexuálně orientované osoby na veřejnosti a toto téma se tak dostává do podvědomí širší společnosti a začíná být především mladou generací tolerováno.¹²

1.3 Registrované partnerství

Do roku 2006 nebyla v České republice žádná právní úprava, která by umožňovala osobám stejného pohlaví uzavřít určitý formalizovaný vztah obdobný manželství. To se změnilo až přijetím ZoRP, který definuje registrované partnerství takto: „*registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.*“¹³ Samotný proces přijetí zákona o registrovaném partnerství byl velice zdoluhavý a došlo k předložení hned několika návrhů tohoto zákona. Nakonec byl tento zákon schválen až po více než deseti letech usilování o jeho přijetí.

První iniciační kroky k uzákonění registrovaného partnerství se začaly objevovat v 90. letech 20. století, a to konkrétně v roce 1992, kdy Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) představuje první návrh na začlenění registrovaného partnerství do občanského zákoníku a zákona o rodině. První návrh zákona byl vládě předložen dne 8. listopadu 1995 tehdejším ministrem spravedlnosti Jiřím Novákem, přičemž tento návrh výslovně neupravoval možnost uzavření registrovaného partnerství pouze osobami stejného pohlaví, ale uzavřít registrované partnerství mohly i osoby pohlaví opačného. Tato právní úprava byla inspirována zahraniční úpravou některých skandinávských států, které tuto možnost volby mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím právně zakotvovaly. Tento návrh zákona byl zamítnut vládou Václava Klause, přičemž vláda dala jasně najevo svůj postoj, když ve svém usnesení č. 624 konstatovala, že „*nebude navržena jiná forma registrovaného partnerství mezi občany než manželství mezi mužem a ženou*“.¹⁴

V prosinci roku 1997 skupina poslanců předložila v pořadí druhý návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. Oproti předchozímu návrhu se měl tento návrh vztahovat již pouze na osoby téhož pohlaví, které se spolu rozhodly vytvořit životní společenství. Tento návrh zákona obsahoval pouhých osm paragrafů, které upravovaly především vznik a zánik registrovaného partnerství, přičemž registrované partnerství má mít

---

¹² Tamtéž, s. 48-50.

¹³ § Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

¹⁴ Záznam z jednání schůze vlády České republiky, konané dne 8. Listopadu 1995 v Praze, usnesení č. 624. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <https://albatros.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/3A4534AC52B0ACC5C12571B6006D38AB>

stejně právní následky jako manželství a tam, kde jiné právní předpisy hovoří o manželství, se měla jejich ustanovení obdobně použít na registrované partnerství, což však neplatilo pro úpravu vztahů k nezletilým dětem.¹⁵ S tímto návrhem zákona vyslovila vláda Josefa Tošovského v lednu 1998 nesouhlas, když neměla zásadní námitky proti koncepci návrhu zákona jako takového, ale návrh zákona spatřovala jako málo propracovaný a neúplný. Následně byl návrh zákona v prvním čtení v Poslanecké sněmovně zamítnut.¹⁶

V únoru 1999 je skupinou deseti poslankyň a poslanců vládě předložen třetí návrh zákona, a to zákon o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů. Tento návrh zákona se od toho předchozího mnoho nelišil. Došlo především k včlenění ustanovení, které stanovilo, že osobám, které smlouvu o partnerském soužití uzavřely, nemůže být svěřeno nezletilé dítě do společné výchovy ani do společné pěstounské péče a zároveň tyto osoby nemohou osvojit dítě jako společné a nemohou být ustanoveni do funkce poručníků.¹⁷ Vláda v čele s předsedou Milošem Zemanem na své schůzi dne 10. března 1999 tento návrh projednala a vyjádřila s ním souhlasné stanovisko, i když upozornila na některé legislativní a věcné nedostatky, které by bylo nutné v rámci legislativního procesu dořešit. Například návrhu vytkla, že partnerské soužití není vázáno výslovně na homosexuální orientaci, ale pouze na podmínku stejného pohlaví a takováto úprava může vést k zneužívání dědických, důchodových, pojistných a jiných práv. Tento návrh zákona byl po prvním čtení přikázán k projednání výborům a i přes doporučení petičního výboru ke schválení byl nakonec tento návrh v druhém čtení v prosinci 1999 zamítnut.¹⁸

V květnu roku 2000 vydala Rada pro lidská práva usnesení, ve kterém navrhuje vládě České republiky, aby připravila věcný záměr návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a zajistila tak rovné podmínky v požívání práv a svobod, jehož nezbytnou součástí je přijetí zákona, který bude upravovat právní postavení partnerů téhož pohlaví ve společnosti.¹⁹ Vláda návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví zpracovala a v září roku 2001 předložila Poslanecké sněmovně. Tento návrh zákona byl podstatně obsáhlejší

---

¹⁵ Sněmovní tisk č. 359: Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>>

¹⁶ Sněmovní tisk č. 359/1: Stanovisko vlády k návrhu zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035901.htm>>

¹⁷ Sněmovní tisk č. 124: Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=0>>

¹⁸ Usnesení vlády České republiky ze dne 10. března 1999 č. 189 + 0 k poslaneckému návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/77BEF914E761847DC12571B6006BD12D>

¹⁹ Usnesení Rady pro lidská práva ze dne 4. Května 2000 k přípravě věcného záměru návrhu zákona o partnerském soužití osob stejného pohlaví. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/cinnost-rady/zasedani-rady/Usneseni-Rady-k-priprave-vecneho-zameru-navrhu-zakona-o-partnerskem-souziti-osob-stejneho-pohlavi.pdf>>

a propracovanější než návrhy původní a vypořádal se všemi nedostatky, které byly předchozím návrhům vytýkány. V tomto návrhu byla nově upravena některá ustanovení ohledně vztahů k dětem, například bylo stanoveno, že uzavření partnerského soužití není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči svému dítěti ani překážkou svěřením takového dítěte do jeho výchovy. Dále byla nově upravena vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití a především registrace partnerství.²⁰ Tento návrh zákona obsahoval 37 paragrafů oproti původním osmi a zároveň s ním byl předložen i návrh zákona o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím tohoto zákona. Lze tedy říct, že byl tento návrh zákona velmi kvalitně a komplexně zpracován, ale i přesto byl po prvním projednání 25. října 2001 vzat zpět a k jeho dalšímu projednání již nedošlo.

Dne 21. dubna 2004 předložila skupina poslanců návrh na vydání zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Tento návrh přinesl oproti předcházejícímu návrhu z roku 2001 pouze drobné změny. Tou nejvýraznější byla změna názvu institutu z „partnerského soužití osob stejného pohlaví“ na název „registrované partnerství“. Další změnou oproti návrhu zákona z roku 2001 bylo, že úprava změny některých souvisejících zákonů byla včleněna již do samotného znění zákona o registrovaném partnerství.²¹ Vláda k tomuto návrhu vydala své stanovisko, ve kterém vyjádřila nesouhlas zejména s úpravou vzájemné vyživovací povinnosti a vztahů k dětem, při čemž konstatovala, že „navrhovaná právní úprava by neměla sledovat vytvoření instituce obdobné manželství, ale poskytnout potřebný právní podklad pro trvalé soužití partnerů a pro upořádání jejich vzájemných vztahů“.²² Tento návrh zákona postoupil jako jediný ze všech předcházejících návrhů do třetího čtení, avšak i přes všechny podané pozměňovací návrhy nebyl opět schválen. Hlasování proběhlo v únoru 2005, přičemž ke schválení návrhu bylo potřeba 83 hlasů a pro jeho přijetí hlasovalo 82 poslanců. Tento návrh tak nebyl schválen o pouhý jeden hlas.²³

V dubnu 2005 předložila skupina poslanců stejný návrh, ve kterém byly provedeny pouze drobné změny, které dle mého názoru neměly žádný zásadní význam pro institut

---

²⁰ Sněmovní tisk č. 1075. Vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1075&CT1=0>>

²¹ Sněmovní tisk č. 650. Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=650&CT1=0>>

²² Sněmovní tisk č. 650. Usnesení vlády České republiky k poslaneckému návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/2002ps/tisky/t065001.htm>>

²³ Hlasování Poslanecké sněmovny č. 192, o návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 11. 2. 2005. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=38209>>

registrovaného partnerství. Například v předešlém návrhu zákona prohlášení, které se činí při vstupu do partnerství, přijímal starosta, místostarosta nebo pověřený člen zastupitelstva a v novém návrhu zákona se toto prohlášení mělo činit před matrikářem. Další, ne příliš zásadní změnou bylo to, že dle předešlého návrhu zákona museli partneři při zániku partnerství dohodou uzavřít tuto dohodu notářským zápisem. Nyní postačí, aby se k návrhu na zrušení partnerství připojil i druhý partner.²⁴ Dne 16. prosince 2005 byl ve třetím čtení návrh zákona o registrovaném partnerství konečně schválen. Proti přijetí zákona hlasovali všichni poslanci ze strany KDÚ-ČSL a převážná většina poslanců ze strany ODS.²⁵ Tento zákon byl v lednu 2006 projednán a schválen Senátem a následně doručen prezidentovi Václavu Klausovi k podepsání. Ten však schválený návrh zákona nepodepsal a vrátil jej zpět Poslanecké sněmovně. Václav Klaus s návrhem zákona důrazně nesouhlasil a ve svém stanovisku vytýkal návrhu především to, že registrované partnerství staví na roveň manželství a všem dalším mezilidským partnerským vztahům, přičemž hlavním společenským účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí, což v registrovaném partnerství není, a tak tento zákon postrádá jakékoli vymezení účelu tohoto vztahu.²⁶ S názorem Václava Klause nesouhlasím, jelikož jsem toho názoru, že je důležité poskytnout párům stejného pohlaví určitou právní stabilitu možností uzavření formalizovaného trvalého společenství, jako je právě registrované partnerství a zároveň tak vytvořit motivaci pro setrvání v dlouhodobém svazku. V březnu 2006 proběhlo hlasování o návrhu vráceném prezidentem, přičemž Poslanecká sněmovna setrvala na původním návrhu zákona a ten byl po více jak deseti letech snah o přijetí zákona umožňujícího uzavřít partnerství osobám stejného pohlaví odeslán k publikaci ve Sbírce zákonů, kde byl 3. dubna 2006 vyhlášen pod číslem 115/2006 Sb. a 1. července 2006 nabývá účinnosti.²⁷

---

²⁴ Sněmovní tisk č. 969. Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&cl=0>>

²⁵ Hlasování Poslanecké sněmovny č. 933, o návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 16. 12. 2005. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=41495&l=cz>>

²⁶ Stanoviska prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 16. 2. 2006. Č.j.: KPR 1158/2006. [cit. 3. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&cl=5>>

²⁷ Sněmovní tisk č. 969. Návrh zákona o registrovaném partnerství. [cit. 3. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969>>

2 Aktuální právní úprava registrovaného partnerství

2.1 Vznik

Poté, co zákon o registrovaném partnerství nabyl účinnosti, byl již několikrát novelizován. V současné podobě je ZoRP rozdělen do dvaceti částí, přičemž z nich již byly zrušeny. První část zákona se věnuje registrovanému partnerství a zbylé části upravují změny zákonů souvisejících s přijetím tohoto zákona, jako například změnu trestního řádu, občanského soudního řádu, zákonu o občanských průkazech a dalších. Relativně velkou změnu přinesla novela, která byla provedena zákonem č. 312/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZMJP“). Touto novelou byla ustanovení týkající se registrace partnerství vyňata ze ZoRP a přeřazena do ZMJP. Zároveň také upravila druhý paragraf zákona o registrovaném partnerství, který upravuje vznik partnerství²⁸, dle § 2 tohoto zákona „(1) Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen „prohlášení“). (2) Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem.“²⁹ Na rozdíl od předchozího znění není již vstup do registrovaného partnerství vázán na místo trvalého pobytu osob, které chtějí do partnerství vstoupit, ale prohlášení lze provést před kterýmkoliv příslušným matričním úřadem bez ohledu na trvalý pobyt. Příslušné matriční úřady, které mohou registraci partnerství provést, jsou uvedeny v příloze č. 4 vyhlášky 207/2001 Sb., kterou se provádí ZMJP.

Osoby, které do partnerství hodlají vstoupit, musí před tímto vstupem vyplnit a předložit matričnímu úřadu předepsaný tiskopis, za účelem eliminace situací, kdy je nutné rozhodnout o neexistenci nebo neplatnosti partnerství. Prohlášení se činí před matrikářem registrujícího matričního úřadu, kdy osoby vstupující do partnerství prohlašují, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství a následně odpovídají na matrikářem položenou otázku, zda spolu chtějí do partnerství vstoupit. Pokud jsou tato prohlášení souhlasná, sepíše se o vstupu do partnerství protokol, který podepíší partneři, matrikář

---

²⁸ Zákon č. 312/2013 kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

²⁹ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 2.

a v případě jeho nutné účasti ještě tlumočnick. Na základě protokolu je pak proveden zápis do knihy partnerství a partnerům je matričním úřadem vydán doklad o partnerství.³⁰

Paragraf čtvrtý upravuje podmínky vzniku registrovaného partnerství, které jsou podobné podmínkám pro uzavření manželství. Na rozdíl od manželství však musí být alespoň jedna z osob, které hodlají partnerství uzavřít, občanem České republiky. Partnerství nemohou uzavřít osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci, dále osoba, která nedosáhla věku 18 let. Partnerství nemůže také uzavřít osoba, která má v této oblasti omezenou svéprávnost, což bylo zavedeno až již výše zmiňovanou novelou z roku 2013, přičemž v předchozí právní úpravě musela být osoba, která chtěla do partnerství vstoupit, způsobilá k právním úkonům v plném rozsahu.³¹ Poslední podmínkou pro vstup do partnerství je neexistence manželství, partnerství či jiného obdobného svazku v zahraničí.

V hlavě třetí ZoRP je upravena neexistence a neplatnost partnerství. Neexistence partnerství je upravena v paragrafu pátém „*Partnerství nevznikne, jestliže prohlášení trpělo podstatnou vadou, spočívající zejména v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle, nebo pokud bylo prohlášení učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství. Partnerství nevznikne ani tehdy, jestliže ani jedna z osob, které prohlášení učinily, nebyla v té době občanem nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých údajů, které některá z osob vstupujících do partnerství úmyslně uvedla v dokladech požadovaných k prohlášení.*“³² Nedostatek svobodného projevu vůle může spočívat jak ve fyzickém, tak i v psychickém násilí vůči osobě, která prohlášení činí, či vůči osobě jí blízké. Úplnost projevu vůle spočívá v tom, že vůle je ničím nepodmíněná a její projev musí být srozumitelný a určitý. O omyl týkající se právního úkonu vzniku partnerství půjde především v těch situacích, kdy ke vstupu do partnerství dochází důsledkem nevědomosti jednoho z partnerů, například pokud jeden z partnerů nemá základní znalost českého jazyka a tlumočnick není přítomen. Dalším důvodem neexistence partnerství je uzavření partnerství dvěma cizími státními příslušníky a posledním úmyslné uvedení nepravdivých údajů v dokladech požadovaných k prohlášení. Pokud je tedy naplněn některý z výše uvedených důvodů,

---

³⁰ FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Zákon o registrovaném partnerství – judikатурní komentář*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018.

³¹ Zákon č. 312/2013 kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

³² Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 5.

partnerství v těchto případech nevzniká a nepůsobí ani žádné účinky. Pokud soud vydá rozhodnutí o neexistenci partnerství, bude mít toto soudní rozhodnutí deklaratorní povahu.³³

Neplatnost partnerství potom upravuje ZoRP v paragrafu šestém takto „(1) *Vzniklo-li partnerství přes to, že vstupu do partnerství bránil zákonný zákaz, soud prohlásí partnerství za neplatné. (2) O partnerství, které bylo prohlášeno za neplatné, se má za to, že nevzniklo.*“³⁴ Jako zákonný zákaz je také v § 4 odst. 1 tohoto zákona uvedena podmínka pro vstup do partnerství, že alespoň jeden z partnerů musí být českým státním občanem. Její nesplnění by tedy mělo vést k neplatnosti. S ohledem na § 5, kde je nesplnění této podmínky uvedeno jako důvod neexistence manželství, tato skutečnost za neplatnost partnerství považována nebude.³⁵ Bude se tedy jednat o případy, kdy jsou partneři osobami navzájem příbuznými v přímé linii či sourozenci, kdy bude partner osobou mladší 18 let, pokud má partner omezenou svéprávnost ve věci sňateční způsobilosti či pokud některý z partnerů již uzavřel partnerství, manželství nebo obdobný svazek v zahraničí. Na rozdíl od právní úpravy manželství není v tomto zákoně upravena možnost konvalidace neplatného partnerství po odpadnutí překážek. Rozhodnutí o neplatnosti partnerství bude rozhodnutím s konstitutivními účinky. Návrh na prohlášení soudu, že je partnerství neplatné či že nevzniklo, může podat ten, který na tomto prohlášení prokáže právní zájem. Bude se tedy jednat převážně o některého z partnerů nebo jejich příbuzné. Řízení o tom, že partnerství nevzniklo nebo je neplatné, je však také možné zahájit i bez návrhu.³⁶

2.2 Povinnosti a práva partnerů

Dle § 3020 zákona č. 89/2012 Sb., ObčZ „*Ustanovení části první, třetí a čtvrté o manželství a právech a povinnostech manželů platí obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů.*“³⁷ Obecná část občanského zákoníku, absolutní a relativní majetková práva se tudíž vztahují stejně na institut partnerství jako na institut manželství. Výjimku tvoří druhá část ObčZ, a to práva rodinná. Avšak mnoho ustanovení týkajících se manželských záležitostí je obdobně ustanovením týkajících se záležitostí partnerských.

---

³³ FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Zákon o registrovaném partnerství – judikатурní komentář*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018, § 5.

³⁴ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 6.

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 529–530.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 3020.

Povinnosti a práva partnerů jsou upravena v hlavě čtvrté ZoRP a jsou založena na základě zásady rovnosti.³⁸

Téměř identicky jako u manželství je upraveno zákonné zastoupení partnerů. To znamená, že partneři jsou oprávněni k vzájemnému zastupování se v běžných záležitostech a toto jednání zavazuje oba partnery společně a nerozdílně. Podobně je také upravena i vyživovací povinnost mezi partnery, která předchází vyživovací povinnosti dětí a také vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití. Dle § 12 odst. 1 ZoRP může po zániku partnerského soužití bývalý partner, který není schopen se sám živit, žádat po druhém partnerovi, aby mu na výživu přiměřeně dle jeho možností, schopností a majetkových poměrů přispíval a pokud se nedohodnou, rozhodne o výši výživného soud. V odstavci 2 je upraveno tzv. sankční výživné „*Bývalému partnerovi, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením partnerského vztahu způsobena závažná újma, může soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení partnerského soužití výživné ve stejném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost v případě, že partnerské soužití by nebylo zrušeno.*“³⁹ Zde by se tedy nemělo jednat o výživné v přiměřeném rozsahu, ale o výživné, které by odpovídalo stejné hmotné a kulturní úrovni. Toto ustanovení však bude v praxi dle názoru komentářové literatury pravděpodobně nevyužitelné, neboť soud nezkoumá příčiny toho, že partnerství již netrvá a kdo a proč rozvrat partnerství zapříčinil.⁴⁰

Posledním ustanovením v hlavě čtvrté ZoRP je ustanovení upravující vztah k nezletilému dítěti. Je zde stanoveno, že trvajícím partnerství nebrání výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, avšak ještě do nedávna bylo v platnosti ustanovení § 13 odst. 2, které stanovovalo, že existence registrovaného partnerství zabraňuje tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.⁴¹ To bylo zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15. Ústavní soud ve svém nálezu konstatuje, že dané ustanovení bylo v rozporu s právem na lidskou důstojnost, s právem na soukromý život a se zákazem diskriminace zakotvenými v čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 10 odst. 1, 2 Listiny základních práv svobod (dále jen „LZPS“) a v čl. 8 odst. 1 a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluvy“).⁴² Jedním z hlavních argumentů, proč došlo k vypuštění tohoto odstavce, a se kterým se zcela ztotožňuji, bylo například to, že občanský

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 12 odst. 2.

⁴⁰ VACOVÁ, Radka, ŠMÍD, Ondřej. *Výživné, 1. vyd.* Praha: Leges, 2019. s. 82–84.

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství.* Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 535–537.

⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15-1, body 48 – 50.

zákoník v některých případech výjimečně připouští osvojení dítěte osobou jinou nežli manželem a zároveň zákon o registrovaném partnerství zakazuje, aby takovou osobou byl někdo v registrovaném partnerství žijící. Mohlo by tak docházet k situacím, kdy by osoba homosexuálně orientovaná žijící se svým partnerem bez uzavření registrovaného partnerství mohla být zařazena do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem a za splnění všech podmínek by bylo žádosti vyhověno, avšak osobě žijící ve stejné situaci, s rozdílem, že uzavřela registrované partnerství, by byla tato možnost žádosti o osvojení zákonem zakázána. Dalším logickým argumentem pro zrušení tohoto ustanovení bylo, že zákon o registrovaném partnerství sice zakazuje osvojení dítěte některým z partnerů, avšak zároveň v dalším odstavci ukládá partnerovi povinnost péče o dítě druhého partnera.⁴³

2.3 Zánik partnerství

V hlavě páté, a zároveň poslední, ZoRP je upraven zánik partnerství. Opět se zde objevuje podobná úprava, jako v ObčZ při zániku manželství. Zánik partnerství může přivodit dvě právní skutečnosti. První právní skutečností je smrt či prohlášení za mrtvého jednoho, popřípadě obou partnerů. Partnerství zaniká dnem smrti partnera a v případě prohlášení za mrtvého dnem, kdy rozhodnutí o prohlášení za mrtvého nabylo právní moci. Pokud by toto prohlášení bylo zrušeno, jelikož vyšlo najevo, že partner, který byl za mrtvého prohlášen, stále žije, má se za to, že jeho partnerství nepřetržitě trvalo. To však neplatí v případě, pokud by partner, který za mrtvého prohlášen nebyl, mezitím uzavřel nové partnerství, manželství nebo jiný obdobný svazek.⁴⁴

Za života partnerů může partnerství zaniknout rozhodnutím soudu, který o zrušení rozhodne na návrh jednoho z partnerů, který musí prokázat, že partnerský vztah již fakticky netrvá. Netrvání partnerského soužití se nemusí prokazovat, pokud se k návrhu na zrušení partnerství připojí i druhý partner. Tyto důvody zániku partnerství jsou zakotveny přímo v zákoně o registrovaném partnerství, nesmíme však opomenout důvod zakotvený v § 29 odst. 2 ObčZ, který je zároveň důvodem pro zánik manželství a tím je změna pohlaví. Změnou pohlaví potom dochází k zániku partnerství ex lege.⁴⁵ Co se týče řízení o zániku partnerství, tak se použije § 399 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který stanovuje, že „*Pro řízení ve statusových věcech partnerských se přiměřeně*

---

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15-1, body 40 – 42.

⁴⁴ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 3. aktualizované vydání.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 94.

⁴⁵ RADVANOVA, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 183–184.

použijí ustanovení o řízení ve statusových věcech manželských.“⁴⁶. Příslušný bude tedy soud, kde měli partneři poslední společné bydliště, pokud tam bydlí alespoň jeden z nich, a pokud takovéto bydliště není, tak obecný soud partnera, který nepodal návrh na zahájení řízení. Není-li ani tohoto soudu, tak obecný soud toho, který návrh na zahájení řízení podal.

---

⁴⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů. § 399 odst. 2.

3 Manželství osob stejného pohlaví, návrhy de lege ferenda

V současné době je v poslanecké sněmovně projednáván návrh zákona, který má umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít manželství. Tento návrh, jímž má dojít ke změně zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících zákonů, předložila skupina poslanců dne 12. 6. 2018 a následně s ním dne 26. 6. 2018 vyjádřila vláda souhlasné stanovisko. Projednávání návrhu však skončilo v prvním čtení, kdy bylo toto projednávání nejprve přerušeno a následně odročeno. Nyní je projednávání návrhu navrženo na pořad 87. schůze od 2. 3. 2021.⁴⁷

Naproti tomuto návrhu byl předložen poslanci dne 14. 6. 2018 návrh ústavního zákona, kterým se mění usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Tento návrh je ve své podstatě přesným opakem návrhu, který má umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít manželství. S tímto návrhem však vyslovila vláda nesouhlasné stanovisko a momentálně je jeho projednávání taktéž navrženo na pořad 87. schůze od 2. 3. 2021.⁴⁸ Projednávání obou zmíněných návrhů se však v důsledku koronavirové krize neustále odkládá (stav k 30. 3. 2021).

Kromě výše zmíněných dvou návrhů se k tomuto tématu vyjádřil i poslanec za ANO Patrik Nacher, který uvedl, že chystá návrh třetí, a to novelu o registrovaném partnerství, kterou by se sjednotila práva a povinnosti pro manžele a registrované partnery.⁴⁹ S takovou variantou však předkladatelé prvního návrhů nesouhlasí, když konstatují, že „*Odkázání párů stejného pohlaví na zrovnoprávněné registrované partnerství by rovnost nepřineslo, neboť páry stejného pohlaví by zůstaly odkázány na status, který by minimálně v rovině symbolické byl vnímán jako druhořadý. Naopak, takové řešení by problém neodůvodněné nerovnosti ještě prohlubovalo.*“⁵⁰ S tímto názorem se spíše neztotožňuji a myslím si, že i přijetí této právní úpravy by bylo velkým krokem vpřed. Dle mého názoru je lepší cestou k dosažení určitého pokroku spíše přirozený vývoj než tlak okolí.

---

⁴⁷ Sněmovní tisk č. 201. Novela zákona – občanský zákoník. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=201>>

⁴⁸ Sněmovní tisk č. 211. Novela ústavního zákona – Listina základních práv a svobod. [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=211>>

⁴⁹ PALÁSEK, Milan. Česká republika na evropské „duhové křižovatce“?. *Právní rozhledy*, 2019, č. 3, s. 91-99.

⁵⁰ Sněmovní tisk č. 201. Novela zákona – občanský zákoník. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=201>>

3.1 Novela zákona – občanský zákoník

Dle navrhované novely, kterou se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, by se mělo změnit například ustanovení § 655 ObčZ, z „*manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon*“ na „*manželství je trvalý svazek dvou lidí vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon*“. Dále by se novela dotýkala zákona o důchodovém pojištění, kde by zavedla nárok na vdovský/vdovecký důchod i pro homosexuální páry, které by uzavřely manželství, zákona o evidenci obyvatel, zákona o matrikách, jménu a příjmení a zákona o specifických zdravotních službách, kde by byly provedeny pouze drobné změny. Zákon o registrovaném partnerství včetně některých částí zákonů s ním souvisejících by se zrušil a partnerství uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona by se řídilo ustanoveními ZoRP. Osoby, které uzavřely registrované partnerství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, by měly možnost uzavřít manželství, čímž by registrované partnerství zaniklo.⁵¹

Výraznou změnou, kterou by tato novela přinesla, by bylo zrušení části § 29 odst. 2 ObčZ, které se týká změny pohlaví člověka, přičemž stanovuje, že změnou pohlaví manželství nebo registrované partnerství zaniká. Touto novelou by zůstal v platnosti pouze zánik registrovaného partnerství, jelikož ten je vymezen jako svazek osob stejného pohlaví. K zániku manželství by změnou pohlaví tudíž nedošlo a manželé by v těchto případech, kdy jeden z manželů takovouto změnu podstoupil, mohly v manželství setrvat nebo využít možnosti rozvodu. Zároveň by také došlo k vypuštění § 21 odst. 2, písm. b) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.⁵² Toto ustanovení stanovuje, že změnu pohlaví smí podstoupit pouze pacient, „*který neuzavřel manželství nebo který nevstoupil do registrovaného partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v cizině, popřípadě prokáže, že jeho manželství nebo registrované partnerství anebo obdobný svazek zaniklo.*“⁵³

Důvodová zpráva obsahuje odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, přičemž jedním z hlavních požadavků této novely je zákaz diskriminace, „*základním principem navrhované právní úpravy je poskytnout stejnopohlavním párům a jejich dětem stejnou důstojnost a stejnou ochranu rodinného života, jako je zákonem poskytována*

---

⁵¹ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. ¼. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>

⁵² Tamtéž.

⁵³ Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 21 odst. 2, písm. b).

*manželům a jejich dětem a zajistit tak rovné postavení nejen ve společnosti, ale i v právu.*⁵⁴ Cílem navrhované právní úpravy je tedy odstranění všech rozdílů mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím.

Pro návrh na zavedení manželství osob stejného pohlaví hovoří mimo jiné i to, že dle statistických průzkumů jsou lesbické a gay vztahy stabilnější než manželství párů heterosexuálních. Od poloviny roku 2006, tedy od účinnosti ZoRP, do konce roku 2019, uzavřelo registrované partnerství celkem 3625 párů, přičemž z toho 915 partnerství za tuto dobu zaniklo. Z těchto zaniklých partnerství však nelze zjistit, zda byla partnerství zrušena z důvodu úmrtí či rozhodnutím partnerů, jelikož Český statistický úřad nevede údaje o registrovaných partnerstvích jako statistická data.⁵⁵ Z důvodové zprávy tohoto návrhu zákona však vyplývá, že do roku 2018 bylo zrušeno soudní cestou 14,23% partnerství, avšak rozvodovost manželství do roku 2016 dle dat Českého statistického úřadu činila 45%.⁵⁶

Na podzim roku 2019 provedla agentura Median výzkum postojů české společnosti k podpoře práv partnerů stejného pohlaví. Z 1017 dotázaných respondentů vyplynulo, že 67% je přesvědčeno, že gayové a lesby by měli mít právo uzavírat sňatky stejně jako heterosexuálové a 77% si myslí, že by gayové a lesby měli mít možnost adoptovat biologické dítě svého partnera/partnerky a také že pro dítě je důležité mít dva milující rodiče bez ohledu na jejich pohlaví.⁵⁷ Z těchto průzkumů tedy vyplývá, že v České republice je zastoupeno poměrně vysoké procento lidí, kteří možnost manželství pro osoby stejného pohlaví podporují.

3.2 Návrh ústavního zákona – Listina základní práv a svobod

Dle návrhu ústavního zákona, kterým se mění usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, by mělo dojít k následujícím změnám. V čl. 32 odst. 1 LZPS se ve větě první „*rodičovství a rodina jsou pod ochranou*

---

⁵⁴ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. 1/4. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>

⁵⁵ VOHLÍDALOVÁ, Marta. *Známé neznáme registrované partnerství: Statistiky RP v Česku po 14 letech*. [online]. soc.cas.cz, 26. 6. 2020. [cit 4. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.soc.cas.cz/aktualita/zname-nezname-registrovane-partnerstvi-statistiky-rp-v-cesku-po-14-letech>>

⁵⁶ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. 1/4. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 4. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>

⁵⁷ Výroční zpráva spolku Pride Prague 2019 [online]. praguepride.cz, 22. 10. 2020 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné na <<https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/vyrocní-zpravy>>

zákona“ slovo „a“ nahrazuje čárkou a za slovo „rodina“ se vkládají slova „a manželství jako svazek muže a ženy“.⁵⁸

Cílem tohoto návrhu zákona je doplnění ochrany rodiny, na ústavní úrovni, o manželství muže a ženy. Důvodová zpráva toho návrhu ústavního zákona uvádí, že *„Manželství muže a ženy má typický potenciál naplnit všechny hlavní funkce rodiny a zvláště pak přivést na svět další generaci a vychovat ji v nenahraditelné a vzájemně nezastupitelné mateřské i otcovské lásce i vzoru, a to v prostředí, poskytující alespoň nějaké záruky stability a dlouhodobosti. Jakákoli jiná podoba rodinného soužití toho v takové míře schopna být nemůže. Manželství proto od státu, který se přihlašuje k ochraně rodiny, nutně rovněž náleží prvořadá a výjimečná ochrana.“*⁵⁹ Představovaná změna má být tedy pokynem pro zákonodárce, soudy a orgány veřejné moci, aby svou činností podporovali institut manželství a zároveň zapovězení všech zásahů, které by význam a obsah tohoto institutu mohly ohrozit či jinak narušit.

K tomuto návrhu zákona vydala vláda dne 10. 7. 2018 stanovisko, ve kterém vyjádřila s tímto návrhem nesouhlas především z důvodu, že je tento návrh ústavního zákona zjevně reakcí na návrh zákona, který by osobám stejného pohlaví umožnil uzavření manželství a k němuž vláda vyjádřila souhlasné stanovisko. Dále vláda zdůrazňuje, že k jakékoliv změně LZPS by se mělo přistupovat zdrženlivě. Také návrhu vytýká další legislativně-technické nedostatky. V tomto případě, souhlasím se stanoviskem vlády, a to především s výrokem, že katalog práv a svobod zakotvený v LZPS by neměl být používán k blokování práv určitých skupin.⁶⁰ Dle mého názoru by přijetí takového návrhu ústavního zákona nebylo vhodné, jelikož by namísto dosažení určitého pokroku představovalo spíše krok zpět.

---

⁵⁸ Sněmovní tisk č. 211/1, část č. 1/2. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=211&ct1=1>>

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

4 Rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím

V této kapitole se věnuji rozdílům mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, které má navrhovaná novela občanského zákoníku odstranit. Jak uvádí důvodová zpráva návrhu zákona, jedná se jak o rozdíly čistě symbolické, tak o rozdíly praktické. Těchto rozdílů existuje velké množství a jde například o rozdíly v rovině majetkové, důchodové, rozdíly ve vztahu k dětem a další.

4.1 Uzavírání manželství/registrovaného partnerství

4.1.1 Sňatečný obřad

Zatímco sňatečný obřad při uzavírání manželství má být dle ObčZ veřejný a slavnostní akt v přítomnosti dvou svědků, osoby vstupující do registrovaného partnerství činí prohlášením před matrikářem bez jakékoliv účasti svědků. Jde tedy spíše o administrativní úkon než slavnostní akt. Civilní sňatek mohou snoubenci uzavřít na kterémkoliv matričním úřadě v České republice, přičemž vůli, že do manželství vstupují, projevují před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce městské části hlavního města Prahy či územně členěného statutárního města nebo městského obvodu.⁶¹ Do registrovaného partnerství však smí osoby vstoupit pouze před jedním ze čtrnácti registrujících úřadů. Jedná se vždy o jeden úřad v každém kraji, které jsou stanoveny v příloze č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.⁶²

Ačkoliv se jedná o rozdíly spíše symbolické, je dle mého názoru den svatby či registrace velmi významným dnem jak pro budoucí manželé, tak i pro budoucí partnery. Z tohoto důvodu by neměla být sňatečnému obřadu při uzavírání manželství připisována větší váha než je tomu při vzniku partnerství. Aktuální právní úprava registrovaného partnerství, která nezakotvuje slavnostnost obřadu, přítomnost svědků, možnost volby kteréhokoliv matričního úřadu či jinou oddávající osobu než matrikáře, je dle mého názoru diskriminační. Menší důstojnost partnerství lze nalézt také v oblasti pracovního práva. V případě svatby je jednomu ze snoubenců poskytnuto dvoudenní pracovní volno, popřípadě jednodenní pracovní

---

⁶¹ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 11a.

⁶² Příloha č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

volno rodiči k účasti na svatbě svého dítěte či dítěti k účasti na svatbě rodiče.⁶³ Tato možnost v případě uzavírání registrovaného partnerství uzákoněná není.

4.1.2 Prohlášení při uzavírání manželství/partnerství

Dalším rozdílem mezi manželstvím a partnerstvím je ten, že před prohlášením o vstupu do registrovaného partnerství musí partneři uvést, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Naproti tomu snoubenci při vstupu do manželství musí navíc ještě uvádět, že znají navzájem svůj zdravotní stav, že zvážili uspořádání budoucích majetkových poměrů a také své bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství.⁶⁴ Vypuštění těchto prohlášení ze ZoRP je dle mého názoru opět projevem větší důležitosti institutu manželství nad registrovaným partnerstvím, a proto by i tato prohlášení měla být totožná. Dalším rozdílem je ten, že při prohlášení o vstupu do partnerství je vždy nutná osobní účast obou partnerů a partnerství nelze bez přítomnosti jednoho z nich uzavřít ani ve výjimečných situacích, jako je tomu dle § 669 ObčZ při uzavírání manželství. Jsou-li pro to důležité důvody, může krajský úřad povolit, aby za jednoho ze snoubenců učinil projev vůle o tom, že do manželství vstupuje, jeho zmocněnec na základě plné moci.

Při uzavírání manželství snoubenci činí prohlášení o příjmení, zda příjmení jednoho z nich, bude jejich společné, zda si ponechá každý své příjmení či zda jeden z nich bude k jejich společnému příjmení své příjmení připojovat.⁶⁵ ZoRP nezakotvuje možnost takovéto volby. V situacích, kdy chtějí partneři nést společné příjmení, se musí jeden z nich obrátit na matriční úřad a zažádat o změnu příjmení z vážných důvodů.⁶⁶ Tato nemožnost volby společného příjmení při vstupu do partnerství je velmi omezující, jelikož partneři k tomu, aby společné příjmení mohli nést, musí kromě administrativních úkonů navíc také zaplatit poplatek za změnu příjmení, jehož výše činí 1 000,- Kč.⁶⁷ Také při zániku partnerství bude opět složitější získat zpět příjmení původní, než je tomu při rozvodu manželství, kdy rozvedený manžel matričnímu úřadu pouze oznamuje, že přijímá zpět své příjmení původní.⁶⁸

---

⁶³ Příloha k nařízení vlády č. 590/2006 Sb., Nařízení vlády, kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci, bod 5.

⁶⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 665.

⁶⁵ Tamtéž, § 660.

⁶⁶ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 72 odst. 2.

⁶⁷ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, položka 11, písm. b).

⁶⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 759.

4.1.3 Osoby vstupující do manželství/partnerství

Do manželství mohou na území České republiky vstoupit i dva cizinci. Podmínkou pro vznik registrovaného partnerství však je, aby alespoň jeden z partnerů byl občanem České republiky. Tato podmínka je zde zakotvena z důvodu nejednotnosti zahraničních úprav a nevyjasněnosti uznávání partnerství, nicméně sama řešení tohoto problému nepřináší. „*Pokud by zde totiž vstoupily do partnerství dvě osoby, z nichž jedna není státním občanem ČR, a přitom pochází ze státu, který tuto právní úpravu nezná, v jeho domovském státu tento právní vztah nemusí být vůbec uznán. Totéž platí i pro opačnou situaci; jestliže státní občan ČR v zahraničí vstoupí do manželství s osobou téhož pohlaví, sotva bude tento vztah uznán jako manželství na našem území.*“⁶⁹

Věkovou hranici pro vstup do manželství/partnerství stanovují oba dva instituty stejně, a tedy věkovou hranici nabytí zletilosti – osmnácti let. Při uzavírání manželství je zakotveno ustanovení, které ve výjimečných případech povoluje uzavřít manželství nezletilému, jenž dovršil šestnácti let, pokud jsou pro to důležité důvody. Za důležité důvody je v tomto smyslu považováno například těhotenství nezletilé snoubenky, avšak soud musí posuzovat každý případ zvlášť.⁷⁰ Dle mého názoru by tuto možnost výjimečného povolení uzavření svazku před dosáhnutím zletilosti, měly mít v případě těhotenství i ženy, které chtějí vstoupit do registrovaného partnerství.

4.1.4 Švagrovství

Občanský zákoník stanoví, „*že uzavřením manželství (nikoliv registrovaného partnerství či založením faktického soužití) vznikne zvláštní rodinněprávní poměr – švagrovství – a to mezi jedním manželem a příbuznými druhého manžela.*“⁷¹ Vznik švagrovství má význam především v majetkové rovině, nicméně osoby v tomto vztahu jsou de iure považovány za osoby blízké bez ohledu na další skutečnosti a také jsou zmíněny v úpravě rodinného závodu v § 700 an. Uzavřením manželství se tedy jeden z manželů stává součástí rodiny manžela druhého nejen fakticky, ale i právně. V případě registrovaného partnerství žádná podobná úprava neexistuje, a přestože se partner fakticky ocitá v rodině druhého partnera, není zde žádné ustanovení, které by tento vztah právně uznávalo.

---

⁶⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář, 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 526.

⁷⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka in: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 40–41.

⁷¹ Tamtéž, s. 504.

4.2 Práva a povinnosti manželů/partnerů

Práva a povinnosti manželů i partnerů jsou založena na základě zásady rovnosti. Některá práva a povinnosti však zákon o registrovaném partnerství oproti občanskému zákoníku vypouští, jako například povinnost žít spolu, být si věrni, povinnost sdělení údajů druhému manželovi o příjmech, stavu jmění, pracovních činnostech a tak dále. Zcela vypuštěna ze ZoRP jsou také například ustanovení týkající se uspokojování potřeb rodiny, rozhodování o záležitostech rodiny a obstarávání záležitostí rodiny.

4.2.1 Společné jmění manželů/podílové spoluvlastnictví

Vznikem manželství automaticky vzniká společné jmění manželů. Společným jměním manželů je to, co má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů. Manželé jsou si ve společném jmění rovni a rozsah jejich práv a povinností není určen podíly, jako je tomu u spoluvlastnictví. Podíly obou manželů jsou stejné, což se však presumuje až v souvislosti s vypořádáním společného jmění manželů.⁷² Majetkové aspekty registrovaného partnerství můžeme posuzovat jako stav *de lege lata*, tedy tak, jak je upravuje současný zákon a jako stav *de lege ferenda*, tedy jak byl navrhovatelem osnovy občanského zákoníku 2012 zamýšlen.

Současná právní úprava registrovaného partnerství společné jmění partnerů nezakotvuje a ani zde neexistuje žádná úprava vypořádání majetku v případě rozpadu vztahu. Partneři jsou tedy v majetkové oblasti pouze podílovými spoluvlastníky. Podoba současné právní úpravy však není nedostatkem legislativního řešení, nýbrž důsledkem politické situace. V původních návrzích zákona o registrovaném partnerství existovala analogie s manželským majetkovým právem, tedy společným jměním manželům. Byla zde obsažena norma, která přikazovala, aby se pro vzájemná práva povinnosti partnerů obdobně použila ustanovení o právech a povinnostech manželů, zejména pro vzájemné majetkové povinnosti. Díky takovéto právní úpravě by ex lege vzniklo společné jmění i mezi partnery, a to jak v zákonném, v dohodnutém či soudem stanoveném režimu, jako je tomu u manželství.⁷³

Tato právní úprava nebyla aplikována z důvodu nedosažení politického konsenzu. Dle mého názoru je aktuální právní úprava poněkud nešťastná, jelikož absence společného jmění partnery značně znevýhodňuje. Další podstatné znevýhodnění nalezneme také v oblasti společného bydlení partnerů. Vznikem registrovaného partnerství totiž nevzniká mezi

---

⁷²PSUTKA, Jindřich in: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 158–159.

⁷³RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 180–182.

partnery společný nájem ani společné bydlení, jako je tomu u manželství. Jeden z partnerů bude mít tak jen práva bydlení jakožto člen nájemcovy domácnosti nebo osoba blízká.⁷⁴

4.2.2 Nároky po smrti manžela/partnera

Dalším rozdílem, který znevýhodňuje registrované partnerství oproti manželství, se týká právní úpravy v případě úmrtí jednoho z partnerů. Po smrti jednoho z manželů má druhý manžel nárok na vdovský či vdovecký důchod. Za splnění určitých podmínek náleží pozůstalému manželovi vdovský/vdovecký důchod po dobu jednoho roku od smrti manžela.⁷⁵ Registrovaní partneři nárok na vdovský/vdovecký důchod nemají a také na ně nepřechází nároky na dávky z důchodového ani nemocenského pojištění či jiných dávek, jako je tomu v případě smrti jednoho z manželů. *„Zemřel-li pojištěnec po vzniku nároku na dávku, přechází nárok na výplatu částek dávky, které nebyly pojištěnci vyplaceny, postupně na manžela (manželku), děti a rodiče, jestliže žili s pojištěncem v době jeho smrti v domácnosti, pokud pojištěnec splňoval podmínky nároku na výplatu dávky.“*⁷⁶

4.3 Vztah k dětem

Nejdiskutovanějším tématem projednávaného návrhu, který má umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít manželství, jsou bezpochyby vztahy k dětem. V současné právní úpravě registrovaného partnerství je pouze jediné ustanovení, které upravuje vztah k nezletilému dítěti, a to tak, že dle § 13 ZoRP *„(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. (3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.“*⁷⁷

Původně zde byl zakotven i odstavec druhý, který partnerům zakazoval stát se osvojitelem dítěte za trvání manželství a ke kterému se důvodová zpráva vyjadřovala poněkud jednoznačně, a to tak, že *„osvojení dítěte registrovanými partnery, resp. kterýmkoliv z partnerů, v době trvání partnerství bude zakázáno, Důvodem je preference náhradní*

⁷⁴ Tamtéž, s. 183.

⁷⁵ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, § 49.

⁷⁶ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, § 51 odst. 1.

⁷⁷ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 13.

výchovy dítěte *heterosexuálním párem*.⁷⁸ Tento odstavec však byl nálezem Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15 zrušen (viz kapitola 2.2).

4.3.1 Osvojení dítěte

Osvojením dítěte se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní,⁷⁹ jde tedy o nahrazení biologického rodičovství právním. Do tohoto vztahu vstupují osvojitelé a osvojenec s vědomím toho, že jde o vztah nahrazující biologické rodičovství. Osvojení můžeme rozlišovat na takzvané osvojení úplné a neúplné, kdy při úplném osvojení dochází k zániku právních vztahů s původní rodinou osvojenec a zároveň vznikají nové právní vztahy s rodinou a příbuznými osvojitele. V ObčZ je takto upraveno osvojení nezletilého. V případě osvojení neúplného, nedojde k zániku veškerých právních vztahů s původní rodinou, například zůstávají zachována některá práva a povinnosti, jako je například vzájemné dědické právo a subsidiární vyživovací povinnost. Takto je v ObčZ upraveno osvojení zletilého.⁸⁰

Dále můžeme osvojení také rozlišit na osvojení individuální, kdy se osvojitelem stává pouze jediná osoba, a osvojení společné. V případě společného osvojení smí být společnými osvojiteli pouze manželé. V případě osvojení registrovanými partnery mohou nastat tři situace, a to osvojení vlastního dítěte registrovaného partnera (tzv. přiosvojení), osvojení pozůstalým registrovaným partnerem, který chtěl osvojit dítě svého zemřelého partnera, a situace, kdy registrovaný partner je jako jediný osvojitel dítěte pocházející z jiných rodičů. Ve všech těchto případech je nutné na osvojujícího registrovaného partnera pohlížet jako na „jinou osobu“ dle § 800 odst. 1 věta druhá ObčZ.⁸¹ Z toho vyplývá, že registrovaní partneři se nemohou stát společnými osvojiteli a partner si ani nemůže přiosvojit dítě svého registrovaného partnera, aniž by došlo k vypuštění záznamu o jeho rodiči z matriky.

V případě přiosvojení je partner rodiče dítěte postaven do složité situace, na jednu stranu zde není zakotvena zákonná možnost přiosvojení dítěte registrovaného partnera a na stranu druhou mu zákon ukládá povinnost o dítě partnera pečovat. Může tak docházet k určitým komplikacím při výkonu běžných činností, jako je například doprovod dítěte

---

⁷⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 536.

⁷⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 794.

⁸⁰ SEDLÁK, Petr in: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář, 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 558–562.

⁸¹ Tamtéž, s. 586–591.

k lékaři, vyzvedávání dítěte ze školky, či obdobného zařízení, poskytnutí informací týkajících se zdravotního stavu dítěte nebo vybraného způsobu léčby.⁸²

Jediná možnost, jak osvojení dosáhnout je tedy v současné právní úpravě osvojení individuální. Tato novela by tedy zavedla párům stejného pohlaví možnost společného osvojení dítěte v případě uzavření manželství.

4.3.2 Jiné formy péče o dítě

Formy náhradní rodinné péče můžeme rozdělit na tři základní. Jsou jimi poručenství, svěření dítěte do péče jiné osoby a pěstounství. Poručenství je v ObčZ upraveno takto „*Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka.*“⁸³ Poručník má stejná práva jako rodič, avšak nemá k dítěti vyživovací povinnost. Zákon zde stanovuje, že do funkce poručníka bude primárně jmenovaná osoba, kterou rodič dítěte navrhne, avšak soud může do funkce poručníka jmenovat i dvě osoby, kterými budou zpravidla manželé. Z této formulace vyplývá, že kromě manželů mohou být do funkce poručníků jmenovány i jiné osoby než jsou manželé bez ohledu na jejich sexuální orientaci, přičemž nejdůležitější zde bude zájem dítěte.⁸⁴ Dle mého názoru i názoru komentářové literatury se tedy mohou stát registrovaní partneři společnými poručníky.

V případech, kdy o dítě nemůže pečovat některý z rodičů, je s ohledem na potřeby dítěte nejvhodnější, aby bylo svěřeno do péče osoby příbuzné či blízké. Ze zákonné dikce vyplývá, že jde o péči jedné osoby, v případě individuální žádosti nebude tedy zde hrát roli, zda tato osoba uzavřela manželství, registrované partnerství či není v žádném vztahu. Avšak z aktuální komentářové úpravy plyne, že je možné svěření dítěte i do společné péče dvou osob, kdy těmito osobami budou opět zpravidla manželé.⁸⁵ Poslední formou náhradní rodinné péče je pěstounství. Zde může soud svěřit dítě to pěstounské péče v případech, kdy o dítě nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník. Pěstounem se smí stát i pouze jedna osoba, přičemž není podstatné, zda žije v manželství, či ne. Samostatným pěstounem se tedy smí stát

---

⁸² POSPÍŠIL, Vojtěch. K osvojení dítěte registrovanými partnery. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, č. 3, s. 451–462.

⁸³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 928 odst. 1

⁸⁴ WESTPHALOVÁ, Lenka in: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář, 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1080–1083.

⁸⁵ Tamtéž, s. 1119–1122.

i osoba žijící v registrovaném partnerství, avšak společnými pěstouny se smějí stát jen a pouze manželé, tak jako je tomu v případě společného osvojení.⁸⁶

Z této právní úpravy tedy vyplývá, že v případě individuálních žádostí se mohou registrovaní partneři stát žadateli a vykonavateli všech výše zmíněných forem náhradní rodinné péče, jelikož zde nezáleží na tom, zda daná osoba setrvává v určitém svazku či žije v nesezdaném soužití. V případech společné péče je právní úprava mnohem striktnější. Při jmenování dvou osob do funkce poručníka a také i při svěřeni dítěte do péče dvou osob to budou zpravidla manželé. Ze slova „zpravidla“ můžeme dovodit, že se zřejmě bude jednat o většinu případů, kdy bude dítě svěřeno do společné péče manželům, avšak nelze zde jednoznačně vyloučit možnost svěřeni dítěte do společné péče i jiných osob než budou manželé, v tomto případě tedy registrovaných partnerů. V jiných případech je však právní úprava ještě rigidnější, když výslovně zakotvuje možnost společné pěstounské péče či společného osvojení dítěte jen pro osoby, které uzavřely manželství.

4.3.3 Vztah k dětem po zániku partnerství

Při zániku partnerství neexistuje žádná právní úprava, která by upravovala vztah partnera k dětem, který není jejich biologickým rodičem, avšak je jejich faktickým rodičem, neboť je vychovává. Dítěti nevzniká v případě zániku partnerství automaticky nárok na styk se svým faktickým rodičem a ani jeho rodiči, které vnímá jako své prarodiče, a má k nim vytvořený citový vztah. Zároveň dítě také nemá právo na výživné od faktického rodiče, který není rodičem biologickým. V případě smrti takového rodiče dětem nevzniká ze zákona možnost po něm dědit a nemají vůči němu ani nárok na sirotčí důchod.

Dítě, které je vychováváno registrovanými partnery, má právní vazby pouze k jednomu rodiči. K rodiči druhému, který není jeho biologickým rodičem, žádný právní vztah nevzniká.⁸⁷ Dle mého názoru je tento nedostatek právní úpravy vztahu k dětem po zániku partnerství velkým problémem, jelikož neposkytuje dětem, které vychovávají registrovaní partneři, dostatečné záruky a ochranná opatření. Manželé i registrovaní partneři by měli mít, coby zákonní zástupci dítěte, rovnocenná práva a povinnosti vůči svým dětem.

---

⁸⁶ Tamtéž, s. 1149–1150.

⁸⁷ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. ¼. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 4. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>

4.3.4 Názory odborníků

V minulosti bylo provedeno již mnoho průzkumů, které dokazovaly, že rodiny tvořené lesbickými nebo gay páry mohou vytvořit stejně jako páry heterosexuální vhodné prostředí pro výchovu dětí a jejich zdárný rozvoj. Dle amerických průzkumů, které se zabývaly srovnáváním výchovy dětí mezi homosexuálními a heterosexuálními páry v posledních 25 letech, jsou pro zdárný rozvoj dítěte nejdůležitější vztahy mezi rodiči a dětmi, vztahy mezi rodiči navzájem a také vztahy s dalšími významnými dospělými osobami, které v životě dítěte hrají roli. Zároveň jsou pro zdárný rozvoj dítěte důležité ekonomické a sociální podmínky života rodiny. Z žádného z těchto průzkumů nevyplývá, že by prospěch dětí byl ovlivněn pohlavím rodičů.

Názory odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci jsou zpracovány občanskou organizací „Jsme fér“ na jejich internetových stránkách. K tomuto tématu se zde vyjadřují odborné zahraniční asociace, jako je například Americká psychologická asociace, Americká akademie pediatriů, Australská asociace psychologů a Kanadská psychologická asociace, přičemž průzkumy všech těchto institucí vedly ke stejnému závěru, a to takovému, že pohlaví rodičů nemá vliv na psychický vývoj a sexualitu dětí. Vedle zahraničních kapacit se k tomuto tématu vyjádřila i spousta odborníků z České republiky. Jako příklad uvedu názor psychologa a bývalého ministra školství Prof. PhDr. Stanislava Štecha, CSc, který se vyjádřil k osvojení dětí stejnopohlavním páry takto: *„Novelu bych určitě podpořil. Dosavadní praxe totiž upřednostňuje biologickou vazbu před vazbou psychologickou a sociální. Přitom víme, že biologický akt zplodění sám ještě mnoho neznamená – až psychologické pouto z něj dělá plnohodnotné rodičovství. A to by mělo být právně kodifikováno i pro případy registrovaných partnerství. Z hlediska mého oboru, psychologie, mně také nejsou známy důvody, proč tomu bránit „v zájmu dítěte“.*⁸⁸

4.3.5 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Tématem homoparentálních rodin⁸⁹ se poměrně často zabýval také Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“). ESLP došel k závěru, že osvojení dítěte nelze omezit pouze z důvodu sexuální orientace žadatelů o osvojení. Lze ho však omezit z toho důvodu, že žadatelé nebudou manželé. Dle dřívější judikatury ESLP, na kterou se odvolává, je

---

⁸⁸ *Názory odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci* [online]. jsmefer.cz [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné na <https://www.jsmefer.cz/nazory-odborniku?fbclid=IwAR2jrggSA9dt-BR2SOI5Cs_zPDIydEAaFdynDDF8G81hOXmXcOTZ9o6Dy3M#nazory-odborniku>

⁸⁹ Homoparentální rodinou se rozumí rodinná domácnost, v nichž se nacházejí dospělé osoby stejného pohlaví, jež mají homosexuální orientaci, a děti.

manželství tradiční institucí, která spojuje muže a ženu, a není tedy diskriminací, pokud ho národní právo umožňuje uzavřít pouze heterosexuálním párům. ESLP tak ponechal státům ohledně tohoto tématu poměrně široký prostor k uvážení.⁹⁰

Fakt, že z čl. 8, tedy z práva na respektování soukromého a rodinného života, ani z čl. 12, práva na uzavření manželství, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze dovodit právo na založení rodiny ve smyslu stát se rodičem, ESLP několikrát dovodil již ve svých dřívějších rozsudcích. Například ve svém rozhodnutí X. proti Belgii a Nizozemí konstatoval, že i když vztahy mezi osvojitelem a osvojencem spadají pod čl. 8 Úmluvy, nelze takovou skutečnost vykládat tím způsobem, že by zde existovalo právo stát se osvojitelem či osvojencem, a v rozhodnutí X. a Y. proti Spojenému království uvádí, že čl. 12 Úmluvy nijak nezaručuje právo osvojit do rodiny nebiologické dítě. Je třeba konstatovat, že i přes několikaletý vývoj judikatury týkající se práva na přístup k rodičovství, zachovává ESLP konstantní postoj k tomu, že žádné Úmluvou garantované právo stát se osvojitelem neexistuje.⁹¹

---

⁹⁰ GROCHOVÁ, Martina. Omezení přístupu k právnímu rodičovství z důvodu uzavření registrovaného partnerství. *Právní rozhledy*, 2017, č. 1, s. 22-28.

⁹¹ Tamtéž.

5 Zahraniční právní úprava

Tendence k přijetí právní úpravy, která by umožňovala uzavřít osobám stejného pohlaví určitý formalizovaný svazek obdobný manželství, se Evropě začala vyvíjet na přelomu 80. a 90. let 20. století. Úplně první zemí světa, která zavedla registrované partnerství, bylo v roce 1989 Dánsko. Na Dánsko postupně navázaly ostatní severské země. Prvním státem, který však uzákonil manželství i pro osoby stejného pohlaví, bylo v roce 2001 Nizozemsko. Nizozemský parlament schválil tento zákon v září roku 2000, přičemž poměr hlasů pro a proti přijetí tohoto zákona byl 3:1, dá se tedy říct, že Nizozemsko schválilo tento zákon velkou většinou a stalo se tak první zemí světa, která takto přelomovou legislativu přijala. Kromě možnosti uzavření manželství tato legislativa umožnila osobám stejného pohlaví i adopci dětí.⁹²

Dnes můžeme státy rozdělit do skupin podle toho, jakou mají v právním řádu zakotvenou úpravu svazku osob stejného pohlaví. Existují tři základní modely, tzv. model monistický, dualistický a pluralistický. V zemích, kde je uplatňován monistický model, neexistuje vedle manželství žádný jiný institut, který by párům stejného pohlaví umožňoval uzavřít obdobný svazek, jelikož tyto osoby mohou uzavřít manželství. Dualistický model, který je dosud uplatňován i v České republice, zakotvuje vedle institutu manželství právě institut manželství obdobný, do kterého smějí vstoupit pouze osoby stejného pohlaví. V České republice se tento institut nazývá registrované partnerství, avšak terminologie států není jednotná. Posledním modelem je model pluralistický, který umožňuje osobám uzavřít manželství i registrované partnerství bez ohledu na pohlaví. Do manželství i registrovaného partnerství v těchto zemích tedy smějí vstoupit páry pohlaví stejného i pohlaví opačného.⁹³

V současné době je manželství pro osoby stejného pohlaví, ať už jako jediná možná varianta na základě monistického modelu nebo jako jedna z variant na základě modelu pluralistického, uzákoněno v 30 státech či zemích světa. Jak již bylo výše zmíněno, prvním státem, který umožnil uzavírat manželství všem osobám bez ohledu na jejich pohlaví, se stalo Nizozemsko, následovala Belgie (2003), Kanada (2005), Španělsko (2005), Jihoafrická republika (2006), Norsko (2006), Švédsko (2009), Island (2010), Portugalsko (2010), Argentina (2010), Dánsko (2012), Uruguay (2013), Nový Zéland (2013), Francie (2013), Brazílie (2013), Anglie a Wales (2013), Skotsko (2014), Lucembursko (2014), Finsko (2015),

---

⁹² PITOŇÁK, Michal. *Rovnost manželství ve světě*, [online]. queergeography.cz, [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>>

⁹³ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. ¼. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>

Irsko (2015), Grónsko (2015), Spojené státy americké (2015), Kolumbie (2016), Německo (2017), Malta (2017), Austrálie (2017), Rakousko (2019), Tchaj-wan (2019), Ekvádor (2019), Severní Irsko (2020) a Kostarika (2020)⁹⁴

Stále ale existují také státy, které ve svých právních rádech nemají zakotvenou žádnou relevantní právní úpravu, jež by umožňovala osobám stejného pohlaví uzavřít určitý formalizovaný svazek. V těchto státech bývá většinou přímo v ústavním zákoně vymezeno manželství striktně jako svazek mezi mužem a ženou. Jedná se o naprostou většinu států východní Evropy, mezi ně patří i sousední země České republiky, jako je Polsko a Slovensko.⁹⁵ V některých státech, například v Rumunsku nebo v Litvě, se čím dál častěji začínají objevovat tendence k přijetí právní úpravy umožňující uzavření svazku osobám stejného pohlaví. Naopak jsou zde státy, kde se tato tendence vyvíjí přesně opačně, jako například na Slovensku, kde bylo vyhlášeno referendum, ve kterém se měli občané vyjádřit k otázkám souvisejícím s manželstvím osob stejného pohlaví. Referendum mělo tak nízkou volební účast, že bylo nakonec prohlášené slovenským Ústavním soudem za neplatné.⁹⁶

5.1 Monistický model

V právních rádech zemí, kde je uplatňován tzv. monistický model, existuje jako jediná možná varianta právně zakotveného partnerského soužití institut manželství, které je však genderově neutrální a smí jej uzavřít jak páry různého, tak i stejného pohlaví. Navrhovaná novela navrhuje právě zavedení tohoto modelu do českého právního řádu. Jako příklad monistického modelu jsem vybrala Spojené státy americké, kde bylo manželství pro osoby stejného pohlaví zavedeno ve všech státech až rozhodnutím Nejvyššího soudu.

5.1.1 Spojené státy americké

Přelomovým rozhodnutím, na základě kterého bylo ve Spojených státech amerických v roce 2015 uzákoněno manželství pro páry stejného pohlaví bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu USA v případě Obergefell v. Hodges. Do roku 2015 měl každý stát USA svou vlastní právní úpravu manželství, některé státy ho umožňovaly uzavírat i osobám stejného pohlaví již řadu let, jiné státy měly naopak striktně zakotvenou podobu manželství jako svazek muže a ženy. Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud USA stanovil, že ústava toto právo zaručuje všem

---

⁹⁴ PITOŇÁK, Michal. *Rovnost manželství ve světě*, [online]. queergeography.cz, [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>>

⁹⁵ PITOŇÁK, Michal. *Mapa uznání soužití osob stejného pohlaví v Evropě* [online]. Queergeography.cz, 7. března 2018. [cit. 12. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/mapa-uznani-souziti-osob-stejneho-pohlavi-v-evrope/>>

⁹⁶ PALÁSEK, Milan. Česká republika na evropské „duhové křižovatce“?. *Právní rozhledy*, 2019, č. 3, s. 91-99.

státům po celé zemi. Nejvyšší soud konstatoval, že poskytováním manželství pouze osobám různého pohlaví dochází k porušování záruky rovnocenné ochrany na základě 14. dodatku americké Ústavy. Nejvyšší soud ve svém rozsudku uvedl důvody, díky kterým by mělo být manželství zpřístupněno všem bez ohledu na pohlaví. Jako jeden z hlavních důvodů uvádí, že manželství je aktem svobodné volby, záleží tedy pouze na rozhodnutí jednotlivce, s kým se rozhodne manželství uzavřít. Dále uvádí, že institut manželství vyjadřuje vzájemné oddání dvou lidí více než kterýkoliv jiný institut a zároveň poskytuje stabilitu a právní ochranu dětem, která jsou v manželství vychovávána. Na závěr označuje manželství, jako základní kámen sociálního pořádku a konstatuje, že tyto hodnoty jsou schopny stejně naplnit jak páry různého, tak i stejného pohlaví.⁹⁷

5.2 Dualistický model

V zemích, kde je uplatňován tzv. dualistický model, existuje vedle institutu manželství obdobný právní svazek, který je určitou alternativou manželství pro páry stejného pohlaví. Na rozdíl od modelu pluralistického je však tento svazek jedinou možnou formou formalizovaného soužití osob stejného pohlaví. V každém státě se právní úprava tohoto institutu v mnoha ohledech liší. Některé státy přiznávají osobám stejného pohlaví stejná práva a povinnosti jako manželům, a v některých mají registrovaní partneři práva a povinnosti oproti manželům značně omezena, jako například v České republice. Rozdíl mezi právními úpravami států spočívá i v možnosti osvojení dítěte, ať už jde o osvojení společné, nebo přiosvojení dítěte partnera. Rozdílná je i terminologie, přičemž v právní teorii je obecně používán název registrované partnerství. Podrobněji jsem rozvedla právní úpravu v Itálii, jelikož zde bylo registrované partnerství zavedeno poměrně nedávno až poté, co Evropský soud pro lidská práva shledal italskou legislativu nedostatečnou a porušující Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod.

5.2.1 Itálie

Itálie zakotvila registrované partnerství do svého právního řádu až v roce 2016, a to jako reakci na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Skutkovou okolností, která k vydání rozhodnutí vedla, bylo podání mužského páru k Ústavnímu soudu v roce 2010, kterým se domáhali možnosti uzavření manželství a zrušení příslušných ustanovení občanského zákoníku. Ústavní soud toto podání odmítl z důvodu, že institut manželství se nevztahuje na osoby stejného pohlaví, avšak potvrdil, že z ústavy je možné

---

⁹⁷ Obergefell v. Hodges, 576 U. S. (2015)

vyvodit požadavek na přijetí určité úpravy svazku stejnopohlavních párů, přičemž nemusí jít nutně o institut manželství. Přesto nedošlo ani po pěti letech od vydání tohoto rozhodnutí k přijetí vhodné legislativy upravující toto téma. Proto o tomto případu rozhodl ESLP, ve věci Oliari a další proti Itálii, kde shledal porušení Úmluvy. ESLP konstatoval, že institut manželství sice zůstává na rozhodnutí jednotlivých států, avšak tím, že Itálie nezakotvila ani po takové době vydání ústavního nálezu právní úpravu registrovaného partnerství osob stejného pohlaví, dopustila se porušení práva na ochranu soukromého a rodinného života, které je zakotveno v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.⁹⁸

I přestože došlo v Itálii k zakotvení institutu registrovaného partnerství až poměrně nedávno, je Itálie jednou z mála zemí, která v rámci dualistického modelu přiznává osobám stejného pohlaví právo na osvojení dítěte registrovaného partnera. Nepravé osvojení bylo v Itálii zavedeno rovněž v roce 2016 v návaznosti na rozhodnutí italského Nejvyššího soudu. „Podle něho je nutno v situacích, kdy dítě společně vychovávají dvě osoby stejného pohlaví, sledovat nejlepší zájmy dítěte a nelze opomíjet citové vazby mezi dítětem a partnerem biologického rodiče a jeho postavení „sociálního“ rodiče vůči danému dítěti.“⁹⁹

5.3 Pluralistický model

Ve státech uplatňujících pluralistický model je kromě institutu manželství, které mohou uzavřít páry opačného i stejného pohlaví, zakotven ještě nějaký alternativní svazek, jako například registrované partnerství, který je opět zpřístupněn pro všechny páry bez rozdílu pohlaví. Jako příklad jsem se rozhodla uvést Francii, protože tato právní úprava, kterou Francie přijala, byla na svou dobu velice přelomová, a Rakousko, neboť zde k zakotvení takovéto právní úpravy zde došlo nálezem Ústavního soudu a zároveň se jedná o událost poměrně aktuální.

5.3.1 Francie

Francouzský právní řád zakotvuje tři možné formy svazku, který mohou páry stejného pohlaví uzavřít a těmi jsou manželství, vztah mezi partnery na základě smlouvy a konkubinát. Průlomovým zákonem, který byl ve Francii již roku 1999 přijat, byl Občanský pakt solidarity, neboli *Pacte civil de solidarité* (dále jen „PACS“). Tento zákon měl primárně umožnit homosexuálním párům uzavřít určitý formalizovaný svazek, avšak nakonec byl koncipován jako smluvní vztah mezi dvěma stranami a mohly jej tedy uzavřít páry stejného i opačného

⁹⁸ KOZUBÍK, Jan, WINTR, Jan. Ústavní soudy a práva gayů a leseb – veřejné mínění jako determinant rozhodnutí soudů? *Jurisprudence*, 2016, č. 5, s. 39

⁹⁹ PALÁSEK, Milan. Česká republika na evropské „duhové křižovatce“?. *Právní rozhledy*, 2019, č. 3, s. 91-99.

pohlaví. Smlouvou si strany vyjadřují vzájemnou materiální pomoc, úctu a podporu. Osoby, které chtějí PACS uzavřít, nesmí být ve svazku manželském či mít uzavřenou smlouvu PACS s třetí osobou. Tato smlouva se po uzavření, které může být neformální nebo může mít podobu veřejné listiny, zapíše do veřejného rejstříku, vedeného soudem. PACS přiznává nesezdaným párům některá obdobná práva a povinnosti jako manželům, a to především v oblasti daňové, majetkoprávní, sociální péče a bydlení.¹⁰⁰

Dalším možným svazkem, který je možné ve Francii uzavřít, je konkubinát neboli kohabitanca, nazývaný tzv. *faktické manželství*, v českém právním řádu označován jako nesezdané soužití. Jedná se tedy o svazek, kdy spolu dvě osoby trvale žijí ve společné domácnosti bez ohledu na pohlaví, přičemž z něj nevznikají mezi stranami práva a povinnosti. Avšak oproti české právní úpravě zde existuje možnost úředního stvrzení konkubinátu. Poslední formou svazku, který ve Francii osoby stejného pohlaví mohou uzavřít, je manželství. Manželství pro osoby stejného pohlaví bylo ve Francii uzákoněno v roce 2013.¹⁰¹

5.3.2 Rakousko

Rakousko umožnilo osobám stejného pohlaví uzavírat manželství od 1. 1. 2019. Je však dobré věnovat pozornost tomu, že v Rakousku nebyla tato možnost zakotvena zákonodárnou cestou, ale došlo k tomu v důsledku rozsudku rakouského Ústavního soudu (dále jen „VfGH“). Tímto rozsudkem byla zrušena ustanovení obecného zákoníku občanského, která definovala manželství pouze jako svazek heterosexuálních osob a také ustanovení zákona o registrovaném partnerství, která umožňovala uzavření registrovaného partnerství pouze osobám stejného pohlaví. Dle odůvodnění rakouského Ústavního soudu byly tyto části a ustanovení zrušeny z důvodu diskriminace homosexuálních osob na základě jejich sexuální orientace.¹⁰²

V Rakousku platila do vydání tohoto rozsudku právní úprava, která umožňovala osobám stejného pohlaví uzavřít registrované partnerství, přičemž rozdíly oproti institutu manželství zde byly nepatrné. Rakouský právní řád zároveň přiznával párům stejného pohlaví právo společného osvojení nezletilého dítěte. VfGH ve svém rozsudku konstatoval, že *„existence dvou ekvivalentních právních institutů odlišujících se vzájemně pouze terminologicky na základě toho, zda je vymezen pro osoby stejného pohlaví či nikoliv, staví*

---

¹⁰⁰ ONDŘEJOVÁ, Eva. *Kohabitanca v Evropě*, [online]. Bulletin-advokacie.cz, 16. září 2015. [cit. 11. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitanca-v-evrope>>

¹⁰¹ ELISCHER, David in: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 818–819.

¹⁰² PALÁSEK, Milan. Česká republika na evropské „duhové křižovatce“?. *Právní rozhledy*, 2019, č. 3, s. 91-99.

homosexuální osoby v registrovaném partnerství do nerovného postavení vůči heterosexuálním párům“.¹⁰³ Tímto rozsudkem tak došlo ke zrušení určitých částí obecného zákoníku občanského a zákona o registrovaném partnerství, které byly dle názoru VfGH diskriminační, a manželství i registrované partnerství se staly genderově neutrálními formami svazku dvou osob. Rakousko se tak řadí do tzv. pluralistického modelu.

---

¹⁰³ Tamtéž.

6 Soulad navrhované právní úpravy

6.1 Ústavní pořádek ČR

Česká republika nemá ve svém ústavním pořádku zakotveno výslovné právo na uzavření manželství, pokud nedojde k jejímu zakotvení již výše zmíněnou navrhovanou změnou ústavního zákona, která má být do čl. 32 odst. 1 LZPS včleněna. Aktuální právní úprava ukládá zákonnou ochranu toliko rodině a rodičovství, přičemž je tím myšlena ochrana jejich jednotlivých členů a vztahů. Co se týče práva na uzavírání sňatku osobami stejného pohlaví, není toto právo v českém právním řádu rovněž uzákoněno, avšak Ústavní soud zde ponechává toto rozhodnutí na zákonodárci.¹⁰⁴ Čl. 10 odst. 2 LZSP zároveň stanovuje, že „každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“¹⁰⁵, z toho vyplývá, že je navrhovaná právní úprava, která by umožnila uzavřít manželství osobám stejného pohlaví, v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

6.2 Předpisy Evropské unie

Navrhovaná právní úprava je rovněž v souladu s Listinou základních práv Evropské unie, která v čl. 7 zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života, v čl. 9 právo uzavřít manželství a založit rodinu, přičemž výslovně nevymezuje, kdo manželství může uzavřít, a toto rozhodnutí přenechává na vlastní úpravu každého jednotlivého státu a v čl. 33 právo na rodinný život.¹⁰⁶

6.3 Mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána

Právo na uzavření manželství se týká dvou mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. Toto právo je zakotveno v čl. 12 Evropské úmluvy o ochranně lidských práv a základních svobod, a v čl. 23 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. V obou těchto člancích je hovořeno o manželství jako o právu „muže a ženy“, tento výklad potvrdily i příslušné orgány, tedy Evropský soud pro lidská práva a Výbor OSN, když uvedly, že manželstvím je zde myšlen pouze svazek různopohlavního páru.¹⁰⁷ Z uvedeného tedy vyplývá, že tato navrhovaná právní úprava, která by umožnila osobám stejného pohlaví

---

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15-1, bod 35.

¹⁰⁵ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, čl. 10 odst. 2.

¹⁰⁶ Listina základních práv Evropské unie 2012/C 326/02.

¹⁰⁷ Sněmovní tisk č. 201/0, část č. ¼. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 12. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>.

uzavřít manželství z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, přímo nevyplývá, avšak není s nimi ani v rozporu.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo shrnout dosavadní právní úpravu registrovaného partnerství, popsat a zhodnotit, jaké změny by přinesla navrhovaná novela, která by zavedla možnost uzavírání manželství i pro osoby stejného pohlaví. Dalším cílem bylo zhodnocení, zda je navrhovaná právní úprava v souladu s ústavním pořádkem České republiky, předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a také srovnání české právní úpravy této problematiky s úpravou zahraniční.

Pro uvedení do dané problematiky jsem se nejdříve stručně zabývala vymezením pojmů manželství, homosexualita a registrované partnerství, přičemž jsem nastínila určitý historický vývoj těchto institutů, aby bylo možné posoudit, jak se postupem času vyvíjely na tyto instituty názory společnosti. Při zhodnocení legislativního vývoje registrovaného partnerství v České republice jsem dospěla k závěru, že ačkoliv zde byla dlouholetá snaha o zakotvení právní úpravy registrovaného partnerství do českého právního řádu, hlavním problémem prvních návrhů byla jednak nedostatečná a nedokonalá právní úprava, a jednak politické neshody a odlišné názory zákonodárce na tuto problematiku, které následně několikrát vedly k nepřijetí tohoto právního předpisu.

V této práci jsem podrobně popsala aktuální právní úpravu institutu registrovaného partnerství, která je obsažena v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Je bezpochyby správné, že k přijetí takovéto právní úpravy nakonec došlo, avšak dle mého názoru je její současná podoba poněkud zastaralá. Navzdory několika novelizacím, nedošlo od roku 2006 k žádným výrazným změnám. Zákon sice umožnil uzavřít osobám stejného pohlaví určitý formalizovaný svazek, avšak oproti klasickému manželství se jedná o svazek značně obsahově okleštěný.

V současné době jsou v Poslanecké sněmovně projednávány dva protichůdné návrhy týkající se manželství osob stejného pohlaví. Těmito návrhy jsem se zabývala v třetí kapitole, přičemž s návrhem na ústavní změnu zákona a vymezením manželství jako svazku muže a ženy v Listině základních práv a svobod zcela nesouhlasím. Nicméně v kontrastu se zahraničními právními úpravami jej považuji za krok zpět.

Hlavní část práce je věnována návrhu zákona, kterým by došlo ke změně zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a dalších souvisejících zákonů, a díky kterému by mohly osoby stejného pohlaví uzavírat manželství. Zde rozebírám především hlavní rozdíly mezi institutem manželství a registrovaným partnerstvím, tedy rozdíly, které by měla navrhovaná

právní úprava odstranit. Těchto rozdílů existuje spousta a jsou to rozdíly velmi významné, které dle mého názoru přisuzují registrovaným partnerům o mnoho menší váhu než manželům. Jsem tedy toho názoru, že by jednoznačně měla být přijata určitá právní úprava, která by tyto neodůvodněné nerovnosti odstranila.

Na závěr práce jsem zkoumala, jak je tato problematika upravena v zahraničí. Manželství, které je genderově neutrální a smějí ho uzavřít osoby kteréhokoliv pohlaví, je již zakotveno v legislativě více než třiceti států a zemích světa. Jedná se hlavně o státy západní Evropy. Lze tedy konstatovat, že co se týče zemí Evropské Unie, patří Česká republika k menšině, která nemá právně zakotvenou možnost uzavření manželství osobami stejného pohlaví. V poslední kapitole jsem dospěla k závěru, že je navrhovaná právní úprava v souladu s ústavním pořádkem České republiky, předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a zároveň tento návrh koresponduje s převládajícím přístupem členských států Evropské unie a reflektuje judikaturní závěry Evropského soudu pro lidská práva.

Dle mého názoru je namístě přijmout novou právní úpravu, která by osobám různého i stejného pohlaví umožnila uzavřít rovnocenný svazek, který bude obsahovat tatáž práva a povinnosti. Ačkoliv s obsahem navrhované právní úpravy souhlasím, myslím si, že česká společnost je ve svých názorech poněkud konzervativní, o čemž ostatně vypovídá i dlouholetý proces přijímání zákona o registrovaném partnerství. Zastávám tedy názor, že bylo vhodnější přijmout novelu zákona o registrovaném partnerství a s ním souvisejících zákonů, která by registrovaným partnerům přiznala všechna práva a povinnosti plynoucí z manželství. Přijetí takovéto novely by obsahově přineslo stejné změny jako navrhovaná právní úprava, která má uzákonit genderově neutrální manželství. Jediným rozdílem by tedy zůstal název a zákon, dle kterého se bude daný institut řídit. Ačkoliv s takovouto variantou předkladatelé návrhu zákona nesouhlasí, myslím si, že právě takováto novela zákona o registrovaném partnerství je vhodným kompromisem na cestě k dosažení kýžených změn. Zároveň by tímto řešením zůstal zachován institut manželství v jeho tradiční podobě.

Seznam použité literatury

Monografie

BRZEK, Antonín, PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica, 1992. 124 s.

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 3. Aktualizované vydání.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 260 s.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti.* Praha: Karolinum, 2000, 224 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, 400 s.

RADVANOVA, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, 213 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství.* Praha: Leges, 2014, 336 s.

VACOVÁ, Radka, ŠMÍD, Ondřej. *Výživné, 1. vydání.* Praha: Leges, 2019, 284 s.

VESELÁ, Renáta. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 292 s.

Komentářová literatura

FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Zákon o registrovaném partnerství – judikaturní komentář.* Ostrava: CODEXIS publishing, 2018.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, 586 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 – 975). Komentář, 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

Odborné časopisy

GROCHOVÁ, Martina. Omezení přístupu k právnímu rodičovství z důvodu uzavření registrovaného partnerství. *Právní rozhledy*, 2017, č. 1.

KOZUBÍK, Jan, WINTR, Jan. Ústavní soudy a práva gayů a leseb – veřejné mínění jako determinant rozhodnutí soudů? *Jurisprudence*, 2016, č. 5.

PALÁSEK, Milan. Česká republika na evropské „duhové křižovatce“?. *Právní rozhledy*, 2019, č. 3.

POSPÍŠIL, Vojtěch. K osvojení dítěte registrovanými partnery. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, č. 3.

Právní předpisy

Listina základních práv Evropské unie 2012/C 326/02.

Preambule zákona č. 265/1949 Sb., Zákon o právu rodinném.

Příloha č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha k nařízení vlády č. 590/2006 Sb., Nařízení vlády, kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci.

Vládní nařízení ze dne 7. března 1942, kterým se vydávají další předpisy o židech a o židovských míšencích.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 312/2013 kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15-1

576 U. S. 644. June 26, 2015. Obergefell v. Hodges. 14-556.

Internetové zdroje

Názory odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci [online]. jsmefer.cz [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné na <https://www.jsmefer.cz/nazory_odborniku?fbclid=IwAR2jrggSA9dt-BR2SOI5Cs_zPDIydEAaFdynDDF8G81hOXmXcOTZ9o6Dy3M#nazory-odborniku>.

ONDŘEJOVÁ, Eva. *Kohabitace v Evropě*, [online]. Bulletin-advokacie.cz, 16. září 2015. [cit. 11. března 2021]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitace-v-evrope>>.

PITOŇÁK, Michal. Mapa uznání soužití osob stejného pohlaví v Evropě [online]. Queergeography.cz, 7. 3. 2018. [cit. 12. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/mapa-uznani-souziti-osob-stejneho-pohlavi-v-evrope/>>.

PITOŇÁK, Michal. *Rovnost manželství ve světě*, [online]. Queergeography.cz, [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>>.

VOHLÍDALOVÁ, Marta. *Známé neznáme registrované partnerství: Statistiky RP v Česku po 14 letech*. [online]. soc.cas.cz, 26. 6. 2020. [cit. 4. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.soc.cas.cz/aktualita/zname-nezname-registrovane-partnerstvi-statistiky-rp-v-cesku-po-14-letech>>.

Výroční zpráva spolku Pride Prague 2019 [online]. praguepride.cz, 22. 10. 2020 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné na <<https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/vyrocnizpravy>>.

Ostatní zdroje

Hlasování Poslanecké sněmovny č. 192, o návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 11. 2. 2005. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=38209>>.

Hlasování Poslanecké sněmovny č. 933, o návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 16. 12. 2005. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=41495&l=cz>>.

Sněmovní tisk č. 124: Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=124&ct1=0>>.

Sněmovní tisk č. 201. Novela zákona – občanský zákoník. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=201>>.

Sněmovní tisk č. 201/0, část č. ¼. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>.

Sněmovní tisk č. 211. Novela ústavního zákona – Listina základních práv a svobod. [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=211>>.

Sněmovní tisk č. 211/1, část č. 1/2. Návrh zákona včetně důvodové zprávy. [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=211&ct1=1>>.

Sněmovní tisk č. 359: Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035900.htm>>.

Sněmovní tisk č. 359/1: Stanovisko vlády k návrhu zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t035901.htm>>.

Sněmovní tisk č. 650. Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=650&CT1=0>>.

Sněmovní tisk č. 650. Usnesení vlády České republiky k poslaneckému návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/2002ps/tisky/t065001.htm>>.

Sněmovní tisk č. 969. Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. [cit. 2. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=0>>.

Sněmovní tisk č. 969. Návrh zákona o registrovaném partnerství. [cit. 3. 2. 2021]. Dostupné na: <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=969>>.

Sněmovní tisk č. 1075. Vládní návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1075&CT1=0>>.

Stanoviska prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 16. 2. 2006. Č.j.: KPR 1158/2006. [cit. 3. 2. 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=969&ct1=5>>.

Usnesení vlády České republiky ze dne 10. března 1999 č. 189 + 0 k poslaneckému návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/77BEF914E761847DC12571B6006BD12D>.

Usnesení Rady pro lidská práva ze dne 4. května 2000 k přípravě věcného záměru návrhu zákona o partnerském soužití osob stejného pohlaví. [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/cinnost-rady/zasedani-rady/Usneseni-Rady-k-priprave-vecneho-zameru-navrhu-zakona-o-partnerskem-souziti-osob-stejneho-pohlavi.pdf>>.

Záznam z jednání schůze vlády České republiky, konané dne 8. Listopadu 1995 v Praze, usnesení č. 624. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné na <https://albatros.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/3A4534AC52B0ACC5C12571B6006D38AB>.

Shrnutí

Práce kriticky zhodnocuje návrh zákona, který by měl umožnit osobám stejného pohlaví uzavírat manželství a je v současné době projednáván v Poslanecké sněmovně. V České republice za stávající právní úpravy mohou osoby stejného pohlaví uzavřít pouze registrované partnerství, což je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví, které bylo zavedeno zákonem č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Pro úvod do dané problematiky jsou na začátku práce vymezené pojmy manželství, homosexualita a registrované partnerství, přičemž jsou stručně popsány historické souvislosti ve vývoji těchto institutů. Dále je práce věnována aktuální právní úpravě registrovaného partnerství, nicméně stěžejní část se zabývá rozdíly mezi institutem manželství a institutem registrovaného partnerství, které by měl již zmíněný návrh zákona odstranit. Následně je posouzen přístup vybraných zahraničních států k právní úpravě této problematiky. Na závěr je také posouzen soulad navrhované novely s ústavním pořádkem, předpisy Evropské unie a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Abstract

This thesis critically evaluates the legislative proposal, which should allow the same-sex marriage, and which is currently under the consideration in the House of Commons. Current Czech Republic legislation allows same-sex people only possibility of registered partnership. The registered partnership is permanent consortium of two persons of the same sex, and was established by act no. 115/2006 coll. To introduce this topic, some key terms such as marriage, homosexuality, and registered partnership are described at the beginning of this thesis. Moreover, the historical conclusions of these institutions development are defined. The next part of this thesis is dedicated to current registered partnership legislation, however the main part of this thesis compares the differences between the marriage and the registered partnership. These differences should be eliminated through the new legislative proposal. The following part reviews the foreign legislation and it's approach this topic. The last part of this thesis evaluates the accordance between the legislative proposal and the constitutional order of the Czech Republic, European Union law and the international contracts.